

การสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงอาหารตามหลักการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

นิลุบล คงเปรม¹, ศศิธร แซ่ลิ้ม², อารยา กิ่งไทรย์³, รัตนารณ พูนดี⁴, และนันท์ชพร จอมดวง⁵

สาขาวิชาการบริการธุรกิจท่องเที่ยวและมัคคุเทศก์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม,
นครปฐม

*ผู้รับผิดชอบบทความ: email: sobua2542@hotmail.com

บทคัดย่อ

วิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาข้อมูลบริบทพื้นที่ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 2) เพื่อศึกษาข้อมูลของอาหารที่อยู่ในพื้นที่ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 3) เพื่อสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงอาหารตามหลักการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม โดยมีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก 5 กลุ่ม ดังนี้ 1.หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 2.ผู้นำชุมชน 3.กลุ่มผู้ประกอบการภายในพื้นที่อำเภอพุทธมณฑล 4.ประชาชนในพื้นที่ 5.นักท่องเที่ยว การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาเป็นการเก็บข้อมูล แบบปฐมภูมิ (Primary Data) และการเก็บข้อมูลแบบทุติยภูมิ (Secondary Data) เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ที่ได้มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหาตามประเด็น (Content Analysis) นำผลที่ได้มาเสนอแบบอธิบายความ และเรียงตามประเด็นที่ศึกษา และวัตถุประสงค์การวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า 1) บริบทพื้นที่อำเภอพุทธมณฑล มีเขตการปกครอง 3 ตำบล 18 หมู่บ้าน ประกอบไปด้วยตำบลศาลายา ตำบลมหาสวัสดิ์ ตำบลคลองโยง ประชาชนในพื้นที่นิยมประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำนาข้าว นาบัว สวนผลไม้ ทำให้มีการนำผลผลิตที่ได้จากการเพาะปลูกมาประกอบอาหาร และทำเป็นผลิตภัณฑ์ 2) ข้อมูลด้านอาหารอำเภอพุทธมณฑล อาหารในพื้นที่อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐมมีความคล้ายคลึงกับจังหวัดอื่นเพราะอยู่ในบริเวณภาคกลางเหมือนกัน ประเภทของอาหารมีความคล้าย เช่น ต้ม ผัด แกง ทอด แต่อาหารมีความเป็นเอกลักษณ์คือการเอาวัตถุดิบในพื้นที่มาประกอบอาหาร 3) เกิดเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงอาหาร อำเภอพุทธมณฑล ในการรองรับนักท่องเที่ยวที่จะเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว ซึ่งสามารถสร้างเส้นทางเพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับอาหารและวิถีชีวิตคนท้องถิ่นได้ 2 เส้นทางคือ เส้นทางที่ 1 ท่องวิถีชีวิตชาวพุทธมณฑล และเส้นทางที่ 2 สัมผัสกลิ่นอายดินแดนถิ่นพุทธมณฑล

นิยามศัพท์ : เส้นทางการท่องเที่ยว/การท่องเที่ยวเชิงอาหาร/การท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้/การส่งเสริมการท่องเที่ยว

Creating Gastronomic Tourism Route Based on The Principles of Experiential Tourism to Promote Tourism in Phutthamonthon District, Nakhon Pathom Province

Nilubon Kongprem¹, Sasitorn Saelim², Arraya Kingsai³, Rattanapon Poondee⁴, and
Nantouchchaporn Chomdoug⁵

Business Service and Tour Guide Faculty of Humanities and Social Sciences Nakhon Pathom Rajabhat
University, Nakhon Pathom

*corresponding author: email : sobua2542@hotmail.com

Abstract

The purpose of this research were to : 1) study information of the context area in Phutthamonthon District, Nakhon Pathom Province; 2) find the context of food in the area in Phutthamonthon District, Nakhon Pathom Province and 3) create a food tourism route based on the principles of learning tourism To promote tourism in Phutthamonthon District, Nakhon Pathom Province. There are 5 main informant groups as follows: 1. Relevant agencies 2. Community leaders 3. Entrepreneurs in Phutthamonthon 4. People in the area 5. Tourists. This research studied the primary data and secondary data collected from the primary data and secondary data. The tools used in the study were in-depth interviews for data analysis. Use the information from the interviews to analyze the content according to the issue. (Content Analysis) and the results were presented in a form of explanation. and sorted by the issues studied and research objectives.

The research results found that : 1) Context of Phutthamonthon District there are 3 sub-districts and 18 villages consisting of Salaya sub-district Mahasawat Sub-district, Khlong Yong Sub-district. People in the area prefer to work in agriculture, rice fields, lotus fields, and fruit orchards. Causing the products obtained from cultivation to be used in cooking and made into products. 2) Food context information in Phutthamonthon District Food in the area of Phutthamonthon Nakhon Pathom Province is similar to other provinces because it is in the central region as well. Types of food are similar, for example, boiled, stir-fried, curry, fried, but the food in the Phutthamonthon District is unique, that is, using local ingredients to cook. 3) Food tourism route Phutthamonthon To accommodate tourists who will travel to travel. which can create a route to learn about food and local way of life there are 2 routes:: Route 1 Recite way of people life Phutthamonthon. and Route 2 Experience the smell of the soil and visit Phutthamonthon.

Key words : Tourism Route/Gastronomy Tourism/ Tourism for learning/ Tourism promotion

บทนำ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (Tourism Industry) เป็นอุตสาหกรรมที่มีการขยายตัวสูงและมีบทบาทความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมรวมไปถึงการพัฒนาประเทศของประเทศไทยเป็นอย่างมาก อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นแหล่งที่มาของรายได้ ในรูปเงินตราต่างประเทศโดยมาจากนักท่องเที่ยวต่างชาติและนักท่องเที่ยวต่างประเศ (กุลวรา สุวรรณพิมล 2548) การท่องเที่ยวยังได้มีส่วนร่วมในการช่วยกระตุ้นให้มีการนำเอาทรัพยากรในประเทศมาใช้ให้เกิดประโยชน์ นักท่องเที่ยวต่างชาตินิยมมาท่องเที่ยวในประเทศไทย เพิ่มขึ้นจากปี 2561 สำหรับรายได้จากการท่องเที่ยว ในช่วง 6 เดือนแรกของปีพ.ศ. 2562 มีมูลค่า 0.95 ล้านล้านบาท (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา <https://mots.go.th/> สืบค้นเมื่อ 30 เมษายน พ.ศ. 2563) ปัจจุบันการพัฒนาอุตสาหกรรมมีความหลากหลายมากขึ้น ทำให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่ไม่แน่นอนเพราะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาขึ้นอยู่กับความต้องการของนักท่องเที่ยวและเทรนด์การท่องเที่ยวในช่วงเวลานั้นๆ (ธนภุช สังข์เฉย 2552) แต่นักท่องเที่ยวก็ต่างอยากเปิดรับประสบการณ์ใหม่ๆ ในหลายด้าน เช่น ในด้านการผจญภัย, ในด้านการชมวัฒนธรรมและประเพณี, ในด้านของสุขภาพและในด้านของอาหาร

ปัจจุบันอาหารนอกจากจะเป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินชีวิตก็ยังเป็นสิ่งสำคัญในการท่องเที่ยวด้วยเพราะอาหารจะเชื่อมโยงระหว่างนักท่องเที่ยวกับคนในท้องถิ่น โดย World Food Tourism Association ได้ศึกษาและคาดการณ์ว่าการท่องเที่ยวเชิงอาหารนี้จะมีแนวโน้มได้รับความนิยมที่และถูกจับตามองจากทั่วโลกนี้คือสิ่งที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอาหาร (บัณฑิต อนุภพสุข <http://etatjournal.com/> สืบค้นเมื่อ 30 เมษายน พ.ศ. 2563) ในขณะเดียวกันการท่องเที่ยวเชิงอาหารในประเทศไทยก็ได้รับการสนับสนุนจากนโยบายของรัฐ โดยในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 - พ.ศ. 2564 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ <https://nesdc.go.th/> สืบค้นเมื่อ 30 เมษายน พ.ศ. 2563)

การท่องเที่ยวเชิงอาหาร (Gastronomy Tourism) เป็นการผสมผสานกันระหว่างวัตถุดิบตามธรรมชาติของต่างๆละพื้นที่ วัฒนธรรม ความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น รวมไปถึงการสร้างประสบการณ์ใหม่ให้แก่นักท่องเที่ยว ที่ได้มาลองลิ้มรสของอาหาร (เกิดชาย ช่วยบำรุง 2551) ซึ่งถือว่าเป็นประสบการณ์ใหม่ที่จะสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยว นอกจากนี้การท่องเที่ยวเชิงอาหาร ยังเป็นการท่องเที่ยวที่มีการกระจายรายได้ให้แก่ท้องถิ่น และภาคเกษตรทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น การใช้ผลผลิตทางเกษตรมาเป็นวัตถุดิบ (ภูริ ชุมทรัพย์ <https://dtc.ac.th/wp-content/> สืบค้นเมื่อ 30 เมษายน พ.ศ. 2563) ในแต่ละพื้นที่ของประเทศไทยก็มีอาหารที่แตกต่างกันออกไปเช่น จังหวัดนครปฐม

จังหวัดนครปฐมเป็นจังหวัดที่อยู่ในภาคกลางของประเทศไทยเป็นเมืองที่อุดมสมบูรณ์มากเต็มไปด้วยผลไม้และอาหารขึ้นชื่อนานาชนิดเพราะว่าจังหวัดนครปฐมนั้นเดิมตั้งอยู่ริมทะเลเคยเป็นเมืองเก่าแห่งหนึ่ง ซึ่งเจริญรุ่งเรืองมากในสมัยทวารวดีและเป็นราชธานีที่มีความสำคัญ แต่ในปัจจุบันจังหวัดนครปฐมได้กลายเป็นพื้นที่ราบลุ่ม ไม่มีภูเขาและเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม การทำสวน ทำไร่ และสวนผลไม้ โดยเฉพาะการปลูกส้มโอ ซึ่งนำชื่อเสียงมาสู่จังหวัดนครปฐมจนได้ชื่อว่า เป็นเมืองส้มโอหวาน และอาหารคาวและอาหารหวานที่มีชื่อเสียงเช่น ข้าวหลาม วุ้นคุณอู๋ ข้าวหมูแดง รวมไปถึงร้านอาหารที่มีชื่อเสียงเลื่องลือ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย <https://thai.tourismthailand.org/> สืบค้นเมื่อวันที่ 30 เมษายน พ.ศ. 2563) โดยจังหวัดนครปฐมมีการแบ่งเขตการปกครองเป็น 7 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอเมืองนครปฐม อำเภอกำแพงแสน อำเภอนครชัยศรี อำเภอดอนตูม อำเภอบางเลน อำเภอสสามพราน และอำเภอกุสุมาลย์

อำเภอกุสุมาลย์ เป็นอำเภอที่มีการแยกตัวออกมาจากอำเภอนครชัยศรีเมื่อประมาณวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2539 (สำนักงานจังหวัดนครปฐม <http://nakhonpathom.go.th> สืบค้นเมื่อ 30 เมษายน พ.ศ. 2563) โดยจะมีตำบลที่อยู่ในเขตการปกครองคือ ตำบลคลองโยง ตำบลมหาสวัสดิ์ และตำบลศาลา เป็นอำเภอที่อยู่ไม่ไกลไม่ไกลจากกรุงเทพมหานครมากและเป็นอำเภอที่มีความอุดมสมบูรณ์ในด้านของการเกษตรจึงทำให้มีผัก ผลไม้และวัตถุดิบอื่นๆ สามารถนำมาทำเป็นอาหารที่ขึ้นชื่อนานาชนิด โดยมีประชาชนเป็นผู้สนับสนุนเพราะประชาชนส่วนใหญ่ทำอาชีพเกษตรกรรม ทำสวน ทำไร่เลยมีวัตถุดิบมากมายและตัวชุมชนเองก็ยังมีกิจกรรมที่เกี่ยวกับกับอาหารให้เข้าร่วมลงมือทำอีกด้วย

จากข้อมูลดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษา การสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงอาหารตามหลักการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม ซึ่งเป็นบริเวณที่มีผู้คนมาท่องเที่ยวมากมาย เช่น ชุมชนคลองมหาสวัสดิ์

ชุมชนบ้านวัดสุวรรณ แต่ในพื้นที่นี้ก็ยังไม่มีเส้นทางของการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เชื่อมโยงกันทั้งอำเภอที่ประกอบไปด้วย 3 ตำบลคือ ตำบลคลองโยง ตำบลมหาสวัสดิ์ และตำบลศาลายา ดังนั้นผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาเพื่อสร้างเส้นทางท่องเที่ยวเชิงอาหารตามหลักการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่และเป็นอีกหนึ่งทางเลือกให้แก่นักท่องเที่ยว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาบริบทของพื้นที่ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม
- 2) เพื่อศึกษาบริบทด้านอาหารที่อยู่ในพื้นที่ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม
- 3) เพื่อสร้างเส้นทางท่องเที่ยวเชิงอาหารตามหลักการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภอพุทธมณฑล

จังหวัดนครปฐม

นิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้อง

- 1) เส้นทางท่องเที่ยว หมายถึง เส้นทางที่มีการวางแผนไว้แบบเป็นระบบ เพื่อที่จะอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวและสร้างขึ้นไว้สำหรับนำนักท่องเที่ยวไปสถานที่ท่องเที่ยวที่สามารถเดินทางท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี
- 2) การท่องเที่ยวเชิงอาหาร หมายถึง การเดินทางเพื่อสัมผัสประสบการณ์ด้านอาหาร เพื่อให้นักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบเรียนรู้วัฒนธรรมใหม่ๆ รวมถึงเรียนรู้อาหารท้องถิ่นในแต่ละภูมิภาคผ่านการบริโภคจะทำให้รู้จักเกี่ยวกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ
- 3) การท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ หมายถึง การท่องเที่ยวทุกรูปแบบที่มุ่งเน้นการมอบประสบการณ์ที่แท้จริงที่นักท่องเที่ยวจะได้รับโดยการเข้าไปมีส่วนร่วมในแหล่งท่องเที่ยวหนึ่งเกิดการเรียนรู้และทักษะที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงรวมถึงนักท่องเที่ยวจะได้เข้าใจและสามารถยอมรับความแตกต่างในเรื่องวัฒนธรรมและวิถีชีวิตได้
- 4) การส่งเสริมการท่องเที่ยว หมายถึง การส่งเสริมให้มีนักท่องเที่ยวกลุ่มต่างๆเดินทางเข้ามาในแหล่งท่องเที่ยวของท้องถิ่นหรือชุมชนและใช้บริการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวนั้นเพื่อให้ท้องถิ่นหรือชุมชนมีความพร้อมในการจัดการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1) องค์ประกอบการท่องเที่ยว

เทิดชาย ช่วยบำรุง (2552) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบการท่องเที่ยว ดังนี้

- 1) การคมนาคม (Accessibility) หมายถึงการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่างๆซึ่งปัจจุบันการคมนาคมได้มีการพัฒนาให้มีหลากหลายรูปแบบ เช่น ธุรกิจการบิน ธุรกิจขนส่งทางเรือ เป็นต้น
- 2) สิ่งดึงดูดใจ (Attraction) หมายถึงสิ่งดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปในที่ต่างๆ เช่น น้ำตก ภูเขา ทะเล หาดดอกไม้ เป็นต้น
- 3) กิจกรรมด้านการท่องเที่ยว (Activity) หมายถึงสิ่งที่สร้างขึ้นเพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวสนใจในแหล่งท่องเที่ยวนั้นๆมากขึ้น เช่น กิจกรรมทางวัฒนธรรมประเพณี เป็นต้น
- 4) สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenity) หมายถึง สิ่งต่างๆที่จัดขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว เช่น ห้องน้ำ ศูนย์บริการการท่องเที่ยว เป็นต้น
- 5) ที่พัก (Accommodation) หมายถึงสถานที่ที่จัดไว้ให้นักท่องเที่ยวเข้าพัก มีบริการอาหารและเครื่องดื่ม

2) แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างเส้นทาง

ประสิทธิ์ คุณรัตน์ และคณะ (2546) ได้ให้ความหมายของ เส้นทางท่องเที่ยว (Tourism Route) หรือเส้นทางนักท่องเที่ยว (Tourist Route) หมายถึง แนวทางการสัญจรที่กำหนดขึ้นสำหรับการเดินทางหรือการตัดสินใจเลือกเดินทางของนักท่องเที่ยวเพื่อให้สามารถพบเห็นหรือเข้าชมจุดที่น่าสนใจตามแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ได้ง่าย สะดวกปลอดภัย ได้รับความรู้และความเพลิดเพลินจากการใช้

เส้นทางที่กำหนดขึ้นสำหรับการเดินทางท่องเที่ยว ทั้งเส้นทางที่เกิดขึ้นจากความนิยมของนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการโดยอัตโนมัติ หรือเส้นทางสัญจรปกติที่เข้าถึงแหล่งเป้าหมายได้ตลอดทั้งเส้นทางที่กำหนดขึ้นมาใหม่ตามศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวโดยเฉพาะ

3) แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงอาหาร

Siripis Maltika (2016) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงอาหารคือ การเดินทางของนักท่องเที่ยวที่เกิดจากแรงจูงใจที่จะไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์ด้านอาหาร หรือเกี่ยวกับการผลิตอาหาร เทศกาลอาหารร้านอาหาร หรือแหล่งท่องเที่ยวเฉพาะเรื่องอาหาร โดยเป็นนักท่องเที่ยวที่แสวงหาประสบการณ์ด้านอาหารที่แท้จริง ซึ่งสะท้อนความมีเอกลักษณ์เรียบง่าย วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของคนท้องถิ่น

4) ความหมายการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้

พิมพ์ชนก มูลมิตร (2562) ได้กล่าวถึงความหมายของการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้สอดคล้องกันว่า การท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีจุดประสงค์เพื่อมุ่งแสวงหาประสบการณ์ที่แท้จริง โดยนักท่องเที่ยวนั้นเกิดการเข้าไปมีส่วนร่วมและสนับสนุนกิจกรรมที่แสดงออกถึงวัฒนธรรมประเพณี วิถีการดำรงชีวิตของคนในท้องถิ่นส่งผลให้เกิดเป็นประสบการณ์การเรียนรู้ที่นำมาจดจำจากการแลกเปลี่ยนกัน ระหว่างนักท่องเที่ยวและคนในท้องถิ่น

5) แนวคิดการส่งเสริมการท่องเที่ยว

จากการศึกษาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ <https://sites.google.com/site/rm324494/> (สืบค้นเมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม 2563) ได้กล่าวว่าการส่งเสริมการท่องเที่ยวขึ้นก่อให้เกิดผลทางเศรษฐกิจ โดยการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้การท่องเที่ยวมีความมั่นคงยั่งยืนอยู่คู่สังคมมนุษย์ และก่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ฉะนั้น แนวคิดของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จึงไม่ใช่เพียงการท่องเที่ยวเพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ที่มุ่งเสนอขายสินค้า หรือบริการทางการท่องเที่ยวให้แก่นักท่องเที่ยวอย่างเดียว หากยังมุ่งประสาน ผลประโยชน์ทางการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและวัฒนธรรมอีกด้วย จึงนับได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มีส่วนสำคัญในการสนับสนุนให้การท่องเที่ยวพัฒนาไปอย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ สามารถสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว สามารถสร้างรายได้เข้าสู่ประเทศ และสร้างความพอใจ ให้แก่ประชาชนเจ้าของท้องถิ่น ในขณะเดียวกันก็ปกป้องรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อม ทางการท่องเที่ยวให้คงอยู่คู่สังคมมนุษย์นานที่สุดเท่าที่จะนานได้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ มีขั้นตอนการดำเนินงานวิจัยสามารถ แสดงรายละเอียดของขั้นตอนการศึกษาดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ ข้อมูลระดับทุติยภูมิจากหลากหลายแหล่ง การศึกษาประกอบด้วยขั้นตอน การรวบรวมเอกสาร การคัดเลือกเอกสาร และการวิเคราะห์เอกสาร เพื่อนำไปใช้ในการสร้างแบบสัมภาษณ์

ขั้นตอนที่ 2 นำแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 ไปทำการสัมภาษณ์กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ประกอบไปด้วยหน่วยงานภาครัฐ ผู้นำชุมชน ผู้ประกอบการภายในชุมชน ประชาชนในพื้นที่ นักท่องเที่ยว ตามประเด็นที่สังเคราะห์ ได้จากการวิจัยเอกสาร คือข้อมูลบริบทพื้นที่อำเภอพุทธมณฑล บริบทอาหารอำเภอพุทธมณฑล เส้นทางท่องเที่ยวเชิงอาหารตามหลักการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว

ขั้นตอนที่ 3 นำข้อมูลที่ได้ไปตรวจสอบความถูกต้อง วิเคราะห์เนื้อหาตาม ประเด็นที่ศึกษา สรุป ตีความ สังเคราะห์ ข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่อยู่ที่ระดับขั้นตอน การศึกษาและวัตถุประสงค์ของการวิจัย และ นำเสนอผลการศึกษาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1) ข้อมูลบริบทพื้นที่อำเภอพุทธมณฑลจังหวัดนครปฐม

จากการสัมภาษณ์หน่วยงานภาครัฐ ผู้นำชุมชน ผู้ประกอบการภายในชุมชน ประชาชนในพื้นที่ นักท่องเที่ยว พบว่า พุทธมณฑลเป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดนครปฐม ประกอบไปด้วย ตำบลศาลายา ตำบลมหาสวัสดิ์ ตำบลคลองโยง คนในพื้นที่นิยมประกอบ

อาชีพ ทำนาข้าว นาบัว สวนผลไม้ ทำให้มีการนำผลผลิตที่ได้จากการเพาะปลูกมาประกอบอาหาร และทำเป็นผลิตภัณฑ์ ทำให้เกิดการมีรายได้เพิ่มขึ้น มีแม่น้ำลำคลองที่สำคัญอยู่ 2 สาย ได้แก่ คลองมหาสวัสดิ์ และ คลองโยง เป็นคลองสายสำคัญที่หล่อเลี้ยงชีวิตผู้คนย่านพุทธมณฑล คลองมหาสวัสดิ์ หรือที่ชาวบ้านเรียกกันว่า คลองขุด สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2402 โดยพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเพื่อใช้เป็นเส้นทางหลักในการเสด็จพระราชดำเนินไปพระปฐมเจดีย์ เมื่อการขุดคลองเสร็จในปี พ.ศ. 2403 พระองค์จึงได้พระราชทานนามให้คลองสายนี้ว่า “มหาสวัสดิ์” เชื่อกันว่าความสวัสดิอันเป็นที่มาของคลองแห่งนี้หมายถึงความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจของสยามในยุคนั้น ซึ่งในสมัยก่อนมีการสัญจรทางคลองเป็นหลัก จนในปัจจุบันมีการพัฒนาเส้นทางขึ้นทำให้มีเส้นทางบกที่ใช้ในการสัญจร ปัจจุบันชาวบ้านใช้น้ำมาทำการเกษตร เช่น นาข้าว นาบัว สวนผลไม้ อีกทั้งยังมีชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ ที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยวชุมชนเชิงเกษตรที่มีชื่อเสียงของจังหวัดนครปฐมอีกด้วย

2) บริบทด้านอาหารอำเภอพุทธมณฑล

จังหวัดนครปฐม

จากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายพบว่า อาหารท้องถิ่นในอำเภอพุทธมณฑล เป็นอาหารที่มีเอกลักษณ์คือการเอาวัตถุดิบในพื้นที่ ที่มีมาทำการประกอบอาหาร เช่น แกงส้มก็นำไหลบัวมาใส่ เพื่อเพิ่มรสชาติและเนื้อสัมผัสที่แปลกใหม่หรือจะเป็นชาหมุดต้มยำใบมะดันที่นำมาผัด ที่เราคิดได้แค่เอาลูกมันมาผัดแต่สำหรับคนที่นี้เขาเอามันลูกและใบมะดันมาเพิ่มมูลค่าโดยการนำมาประกอบเป็นอาหารขึ้นจนได้รับความนิยม ความแตกต่างของอาหาร เนื่องจากจังหวัดนครปฐมเป็นจังหวัดที่อยู่ทางภาคกลางจึงไม่ค่อยมีความแตกต่างจากที่อื่นมากนัก ส่วนมากอาหารจะเป็นจำพวก แกง ต้มยำ แต่จะนำวัตถุดิบที่มีจากการทำการเกษตรมาเป็นส่วนประกอบ ส่วนประกอบและวิธีการทำอาหารนั้นจะขึ้นอยู่กับเมนูที่จะทำ ว่าเป็นเมนูประเภทไหน ต้ม ผัด นึ่ง ย่างและทอด ใช้วัตถุดิบแบบใด จะมีการเพิ่มวัตถุดิบในพื้นที่เข้าด้วย เพื่อเพิ่มแล้วแตกต่างหรือความแปลกใหม่ โดยส่วนประกอบและวิธีการทำอาหารเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อลักษณะของอาหาร รวมไปถึงรสชาติ กลิ่นและเนื้อสัมผัสของอาหาร

3) สร้างเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงอาหารตามหลักการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว

จากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายพบว่า เส้นทางการท่องเที่ยวต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อม อำเภอพุทธมณฑลมีสภาพแวดล้อมที่ดี มีความเป็นธรรมชาติ ความดั้งเดิม วิถีชีวิตท้องถิ่น ทำให้นักท่องเที่ยวที่จะเดินทางมาได้พบกับความดั้งเดิมของคนที่นี่ ภายในเส้นทางการท่องเที่ยวต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกและมีมาตรฐานเทียบเท่า กับสถานที่อื่นๆ เช่น ป้ายจราจรหรือป้ายบอกทาง สภาพถนนในการเข้าถึง และความปลอดภัยในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เส้นทางการท่องเที่ยวต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกและมีมาตรฐานของอำเภอพุทธมณฑลมีสภาพถนนที่เหมาะสม ปลอดภัย และมีป้ายบอกทางที่ชัดเจน จึงทำให้เหมาะแก่การจัดเส้นทางท่องเที่ยว เส้นทางการท่องเที่ยวจะต้องมีกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวทุกเพศ ทุกวัยและ นักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม ต้องมีการศึกษาหาสถานที่ที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มากยิ่งขึ้น ต้องมีทรัพยากรหรือกิจกรรมที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวได้ โดยกิจกรรมที่ดึงดูดใจที่ทำให้นักท่องเที่ยวออกมาท่องเที่ยว คือนาบัวลุ่มแจ่มเป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวได้มาดูนาบัว อยากรมาถ่ายรูป และชมวิว สวนผลไม้ลุ่มบุญเลิศ เป็นการนั่งรถอีแต๊กชมสวนผลไม้ และเค้กโฮมเมดที่ร้าน Botanica house เค้กที่มีรสชาติดีและราคาเป็นกันเอง และนักท่องเที่ยวจะได้ชมวิถีชีวิตคนท้องถิ่น ที่มีความเป็นธรรมชาติ และเจียบสงบ

การอภิปรายผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า อำเภอพุทธมณฑลมีเขตการปกครอง 3 ตำบล 18 หมู่บ้าน ประกอบไปด้วย ตำบลศาลายา ตำบลมหาสวัสดิ์ ตำบลคลองโยง (สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอพุทธมณฑล <https://www.facebook.com/cddphuttamonthon> สืบค้นเมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2564)ซึ่งอำเภอพุทธมณฑล ประชาชนในพื้นที่นิยมประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำนาข้าว นาบัว สวนผลไม้ ทำให้มีการนำผลผลิตที่ได้จากการเพาะปลูกมาประกอบอาหาร และทำเป็นผลิตภัณฑ์ ทำให้เกิดการมีรายได้เพิ่มขึ้น พุทธมณฑลมีแม่น้ำลำคลองที่สำคัญอยู่ 2 สาย ได้แก่ คลองมหาสวัสดิ์ และ คลองโยง เป็นคลองสายสำคัญที่หล่อเลี้ยงชีวิตผู้คนย่านพุทธมณฑล คลองมหาสวัสดิ์ หรือที่ชาวบ้านเรียกกันว่า คลองขุด สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2402 โดยพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเพื่อใช้เป็นเส้นทางหลักในการเสด็จพระราชดำเนินไปพระปฐมเจดีย์ เมื่อการขุดคลองเสร็จในปี พ.ศ. 2403 พระองค์จึงได้พระราชทานนามให้คลองสายนี้ว่า

“มหาสวัสดิ์” เชื่อกันว่าความสวัสดิ์อันเป็นที่มาของคลองแห่งนี้ ทรัพยากรที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ คือสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติมีประโยชน์และ สามารถตอบสนองความต้องการของมนุษย์ได้ หรือมนุษย์นำมาใช้ประโยชน์ได้ก็คือ นาข้าว และนาบัว ทั้ง 2 อย่างนี้เป็นอาชีพหลักของคนในชุมชน สามารถสร้างรายได้ให้คนในชุมชน และยังเป็นวัตถุดิบหลักในการประกอบอาหารอีกด้วย ทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้น คือ สิ่งที่มนุษย์เสริมสร้างขึ้นโดยใช้กลวิธีสมัยใหม่ตามความ เหมาะสมของสังคม เศรษฐกิจ ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นสิ่งที่นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ก็คือ วัดสุวรรณาราม เป็นทรัพยากรสำคัญที่มนุษย์สร้างขึ้น เพราะเป็นตั้งศูนย์รวมจิตใจของผู้คน นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในสถานที่ต่างๆ ในบริเวณใกล้เคียง ต่างก็แวะมากราบไหว้ที่วัดแห่งนี้ ที่นาบัวลุ่มแจ่มคือ ศาลา ศาลาถือเป็นสิ่งสำคัญเพราะทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินลงไปถ้ำรูปกล้วยนาบัวได้ และเป็นทำให้นักท่องเที่ยวได้นั่งพัก เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกให้นักท่องเที่ยวอีกอย่างหนึ่ง ทรัพยากรบ้านศาลาดินคือตลาดน้ำ ที่ให้ชาวบ้านได้มาค้าขายสินค้าท้องถิ่น เป็นสถานที่ที่ใช้ในการประชุม และยังเป็นที่นั่งพักผ่อนหย่อนใจของนักท่องเที่ยว บ้านชินขจรคือทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้น เป็นแหล่งเรียนรู้การทำผลิตภัณฑ์จากฟักข้าว ทำให้นักท่องเที่ยวได้รู้จักประโยชน์ของฟักข้าวจากที่นี่ โดยใช้หลักปัจจัยทางการท่องเที่ยว (5A) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ เทิดชาย ช่วยบำรุง (2551) ในพื้นที่ ซึ่งประกอบไปด้วย Accessibility หมายถึง การเข้าถึง Attraction หมายถึง สิ่งดึงดูดใจ Activity หมายถึง กิจกรรม Amenity หมายถึง สิ่งอำนวยความสะดวก และ Accommodation หมายถึง ที่พัก การเข้าถึง ในสถานที่อำเภอกุสุมาลย์มีการเข้าถึงที่สะดวก ง่ายต่อการเดินทาง ในสถานที่ท่องเที่ยวถนนเป็นถนนลาดยางทำให้มีความสะดวกต่อการเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว สิ่งดึงดูดใจทุกสถานที่ที่มีสิ่งดึงดูดใจที่แตกต่างกันออกไป เช่น บ้านศาลาดิน มีการสาธิตการทำข้าวตัง และตลาดน้ำที่มีสินค้าจากการทำเกษตรของชาวบ้าน นำมาขาย บ้านฟักข้าว มีการสาธิตการทำน้ำฟักข้าว มีนาบัวที่เป็นสิ่งที่ทำให้นักท่องเที่ยวต่างอยากมาชมธรรมชาติ และถ่ายรูปกับบัว กิจกรรม ที่สวนผลไม้ลุ่มบุญเลิศจะมีการนั่งรถอีแต๊กชมสวน เป็นกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวหลายคนประทับใจ ไม่ว่าจะเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ อีกทั้งยังมีการทำอาหารท้องถิ่นให้ได้ชมอีกด้วย สิ่งอำนวยความสะดวกในแต่ละสถานที่จะมีสิ่งอำนวยความสะดวกเช่น ถังขยะ ให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ห้องน้ำในบางสถานที่อาจยังมีบริการไม่เพียงพอ แต่บางสถานที่จะมีการพัฒนาเพิ่มห้องน้ำขึ้นอีกให้เพียงพอต่อการใช้บริการของนักท่องเที่ยว และที่พัก ในบริเวณชุมชนคลองมหาสวัสดิ์จะมีบริการที่พักเป็นแบบโฮมสเตย์ให้บริการคือที่บ้านศาลาดินโฮมสเตย์

กล่าวสรุปโดย อำเภอกุสุมาลย์มีคลองที่สำคัญตัดผ่านอยู่ 2 สาย คือ คลองมหาสวัสดิ์ และ คลองโยง ประชาชนในพื้นที่ต่างนิยมทำการเกษตร เช่น นาข้าว นาบัว สวนผลไม้ ทำให้เกิดรายได้ขึ้น จากเดิมมีเพียงคลองที่ใช้สัญจร ปัจจุบันมีการพัฒนาถนนหนทางให้ดียิ่งขึ้น และได้มีศูนย์การเรียนรู้เชิงเกษตรที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้ามาเที่ยวชมได้ เช่น นาบัวลุ่มแจ่ม สวนผลไม้ลุ่มบุญเลิศ บ้านฟักข้าว บ้านศาลาดิน ชุมชนมีการทำการเกษตรทำให้มีผลิตภัณฑ์จากผลผลิตนำมาแปรรูปที่หลากหลาย เช่น ขาเกรสดอกบัว น้ำฟักข้าว ที่สามารถสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลด้านอาหารพบว่า อาหารที่อยู่ในพื้นที่อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม ภาคกลางจึงทำให้อาหารจำพวกต้ม ผัด แกง นึ่ง ทอด อย่างและยำ นั้นมีความคล้ายคลึงกับจังหวัดอื่นๆ ที่อยู่ในบริเวณภาคกลางเหมือนกัน แต่ที่นั่นจะมีวัตถุดิบที่เป็นเอกลักษณ์ คือ การนำเอาวัตถุดิบที่ได้จากการทำการเกษตรหรือปลูกขึ้นมาเอง นำมาประกอบอาหาร เช่น เราทำนาบัว เราเก็บเอามาประกอบอาหารได้ เช่น ดอกบัว สามารถเอามาทำเมี่ยงกลีบบัวได้ เกรสบัวสามารถนำมาทำชาหรือน้ำเกรสบัวได้ ใบบัวสามารถนำมาทำเป็นข้าวห่อใบบัวได้ ไหลบัวสามารถนำมาทำเป็นแกงส้มไหลบัวได้หรือเราปลูกฟักข้าว เราเก็บเอามาประกอบอาหารได้ เช่น เย็นตาโฟฟักข้าว น้ำฟักข้าว คุกกี้ฟักข้าว บราวนี่ฟักข้าว หมี่กรอบฟักข้าว เพื่อเพิ่มรสชาติที่แปลกใหม่ให้กับอาหาร เพิ่มความเป็นเอกลักษณ์ให้กับอาหารและเพิ่มประสบการณ์ให้กับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาชิมหรือลิ้มลอง ซึ่งสอดคล้องกับ Urry (2002) ได้กล่าวว่าประสบการณ์ด้านอาหารที่แท้จริงจะสะท้อนถึงความมีเอกลักษณ์ที่เรียบง่าย ส่วนไปถึงมีวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น ในขณะที่เดียวกันยังมีนักท่องเที่ยวหลายคนเดินทางท่องเที่ยว เพื่อแสวงหาความแปลกใหม่ของอาหาร ซึ่งสอดคล้องกับ Pullphothong&Sopa (<http://ijbts-journal.com/pdf> สืบค้นเมื่อ 20 เมษายน พ.ศ. 2563) ได้กล่าวว่า การท่องเที่ยวที่ได้รับประสบการณ์จากอาหารในพื้นที่ที่นักท่องเที่ยวเข้าไปท่องเที่ยว เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปยังจุดหมาย การได้รับประทานอาหารท้องถิ่นซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญทางด้านการท่องเที่ยวที่มีความสำคัญเท่ากับสถานที่พักและทัศนียภาพของแหล่งท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงอาหารจึงเป็นการเรียนรู้วัฒนธรรมใหม่ในแต่ละพื้นที่ เป็นการพัฒนาความรู้ความ

เข้าใจในอาหาร นอกจากอาหารแล้วที่นี้ยังมีผลิตภัณฑ์ที่เกิดมาจากการแปรรูปของวัตถุดิบในพื้นที่ เช่น ข้าว แปรรูปมาเป็นข้าวตัง ดอกบัวแปรรูปมาเป็นชาเกรสบัว พักข้าวข้าวแปรรูปมาเป็นหมี่กรอบพักข้าว มะนาวแปรรูปมาเป็นเยลลี่ ซึ่งสอดคล้องกับ Hall (2013), Boniface (2003) และ Long (2004) ได้กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงอาหารที่สะท้อนให้เห็นถึงภูมิปัญญาและเอกลักษณ์ของท้องถิ่น อาหารยังเป็นปัจจัยพื้นฐานซึ่งมีความสำคัญต่อมนุษย์ในการดำรงชีวิต ดังนั้นอาหารจึงเป็นสิ่งที่สำคัญต่อนักท่องเที่ยวในการเดินทางท่องเที่ยว ซึ่งเป็นตัวชี้วัดความเจริญของพื้นที่นั้นๆ เป็นส่วนสำคัญในการแข่งขันทางการตลาด อาหารแต่ละท้องถิ่นมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวของแต่ละพื้นที่ซึ่งทำให้เกิดการแข่งขันทางการตลาดการใช้อาหารเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว ซึ่งมีผลิตภัณฑ์ที่แตกต่างกันของแต่ละพื้นที่ซึ่งทำให้เกิดการแข่งขันทางการตลาดและเกิดการส่งเสริมการพัฒนาด้านเกษตรกรรมและเศรษฐกิจของคนในท้องถิ่นอาหารเป็นวัตถุดิบหลักที่มีอยู่ภายในท้องถิ่น การท่องเที่ยวเชิงอาหารจึงมีส่วนช่วยทำให้นักท่องเที่ยวตระหนักถึงความสำคัญของท้องถิ่น อาหารเป็นเครื่องมือที่สะท้อนวัฒนธรรม ภูมิปัญญาและเอกลักษณ์ของท้องถิ่นได้อย่างดี จึงทำให้การท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับอาหารมีส่วนในการส่งเสริมความตระหนักถึงความสำคัญของท้องถิ่นของนักท่องเที่ยวและช่วยในการพัฒนาด้านเกษตรกรรมของท้องถิ่นและมีส่วนช่วยในการกระจายรายได้สู่คนในท้องถิ่น ทำให้คนในท้องถิ่นมีรายได้ที่เพิ่มมากขึ้น

กล่าวโดยสรุป บริบทด้านอาหารในพื้นที่อำเภอพุทธมณฑลจังหวัดนครปฐมนั้นมีความคล้ายคลึงกับที่อื่น แต่มีความเป็นเอกลักษณ์ตรงที่มีนาวัตถุดิบในพื้นที่มาประกอบอาหาร เพื่อเพิ่มรสชาติและความแปลกใหม่ให้กับอาหาร ส่งผลให้นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาชมหรือลิ้มลองได้รับประสบการณ์ใหม่ไปด้วย เมื่อมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวก็จะเกิดการกระจายรายได้ไปสู่คนในท้องถิ่นโดยทั้งทางตรงและทางอ้อม

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า อำเภอพุทธมณฑลยังขาดเส้นทางการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกันทั้ง 3 ตำบล ในการรองรับนักท่องเที่ยวเมื่อเดินทางเข้ามา ทำให้นักท่องเที่ยวไม่มีทิศทางการท่องเที่ยวภายในชุมชนที่เป็นรูปธรรม แต่ชุมชนมีกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่สามารถนำมาสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวได้ ตามหลักการการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ประกอบไปด้วยประสบการณ์ การถ่ายทอดความรู้ และการเรียนรู้ โดยนักท่องเที่ยวจะได้รับประสบการณ์จากการทดลองทำอาหารที่บ้านศาลาดิน บ้านพักข้าว สวนผลไม้ลุ่มบุญเลิศ นาบัวลุ่มแจ่มจะมีการสอนพับกลีบดอกบัวและการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับบัว นักท่องเที่ยวจะได้ฟังการถ่ายทอดความรู้คำอธิบายการสาธิตการทำอาหาร ซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวได้ร่วมทำและได้รับความรู้ใหม่สามารถทำให้นักท่องเที่ยวนำความรู้ที่ได้รับ ลองนำกลับไปทำที่บ้านได้ นักท่องเที่ยวจะได้เรียนรู้ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ แบบพื้นบ้านดั้งเดิม ที่คนในชุมชนยังคงอนุรักษ์ไว้ กิจกรรมแต่ละพื้นที่มีความแตกต่างกันออกไป บ้านศาลาดินจะได้เรียนรู้การทำข้าวตัง การปลูกข้าว รวมถึงพันธุ์ข้าวแต่ละชนิด บ้านพักข้าวจะได้เรียนรู้การเพาะปลูกพักข้าว และวิธีการแปรรูปจากพักข้าว สวนผลไม้ลุ่มบุญเลิศจะได้เรียนรู้การปลูกพืชแบบผสมผสาน ซึ่งสอดคล้องกับ วิภาวรรณ ปิ่นแก้ว (2551) ได้กล่าวว่า เส้นทางการท่องเที่ยว เส้นทางการเดินทางท่องเที่ยว เป็น ตัวบอกให้สามารถเข้าถึงจุดที่น่าสนใจตามแหล่งท่องเที่ยวต่างๆได้โดยอาศัยกิจกรรมเป็นส่วนในการสร้างประสบการณ์ที่แปลกใหม่ให้กับนักท่องเที่ยวในการเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้อง กับ ธนภฤช สังข์เฉย (2552) ได้กล่าวไว้ว่า กิจกรรมการท่องเที่ยว เป็นสิ่งที่ดึงดูดความสนใจของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวทำให้นักท่องเที่ยวได้รับความสุข และเป็น การ ส่งเสริมให้แหล่งท่องเที่ยวมีศักยภาพพร้อมที่จะรองรับนักท่องเที่ยว ทั้งนี้ต้องมีความพร้อมในด้านของ พื้นที่ บุคลากร และกิจกรรมทางการท่องเที่ยว ที่จะสามารถสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยวที่ เดินทางมาเยือน กิจกรรมการท่องเที่ยวมีหลากหลายรูปแบบ การที่ชุมชนหรือบุคคลได้มีส่วนร่วมใน กิจกรรมการท่องเที่ยวตามความสนใจ ก่อให้เกิดประสบการณ์ที่แปลกใหม่การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาหารเป็นการสร้างประสบการณ์ที่แปลกใหม่ให้กับนักท่องเที่ยว โดยการให้นักท่องเที่ยว ได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกับคนในชุมชน มุ่งเน้นให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในการทำ กิจกรรมมากกว่าเป็นผู้ชม เป็นกิจกรรมที่สร้างขึ้นมาจากความแท้จริงของท้องถิ่นให้นักท่องเที่ยวได้ เรียนรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตของชุมชนผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาหาร ซึ่งสอดคล้องกับภัทรพร พันธูรี (2558) ได้กล่าวไว้ว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาหารเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่สร้างประสบการณ์ ที่แปลกใหม่ให้กับนักท่องเที่ยว โดยใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ในการสร้างประสบการณ์ให้แก่ นักท่องเที่ยว คือ การนำนักท่องเที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยวทางอาหาร การสร้างความประทับใจอื่นๆใน ระหว่างการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาหาร

การนำเสนอเรื่องราวน่ารู้เกี่ยวกับอาหาร การให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวทดลอง ทำอาหาร การเสนอให้นักท่องเที่ยวชิม/รับประทานอาหาร การให้นักท่องเที่ยวได้ซื้อสินค้าหรือของที่ระลึกเกี่ยวกับอาหาร

อำเภอพุทธมณฑลมี ร้านอาหาร และศูนย์การเรียนรู้เชิงเกษตรที่สามารถนำมาสร้างเป็นเส้นทางท่องเที่ยวได้ โดยเส้นทางท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่ กำหนดขึ้นเพื่อใช้เดินทางเข้าถึงจุดที่น่าสนใจตามแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ได้โดยอาศัยกิจกรรมเป็นสิ่งที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวหรือสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยว โดยการจัดเส้นทางท่องเที่ยวต้องมี การคำนึงถึงปัจจัยในการจัดเส้นทางท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับ กุลวรา สุวรรณพิมล (2548) และ เตชา บุญคล้าย (2539) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดเส้นทางท่องเที่ยวควรคำนึงถึงปัจจัย ดังนี้ เส้นทางท่องเที่ยวจะต้องได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยว ซึ่งความต้องการของนักท่องเที่ยว มักจะมีการ เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ภายในเส้นทางท่องเที่ยวต้องมีสิ่งที่น่าสนใจความสะอาดแก่ นักท่องเที่ยว เส้นทางท่องเที่ยวจะต้องมีสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวทุกเพศ ทุกวัย และ นักท่องเที่ยวทุกกลุ่มรายได้ต้องมีการศึกษาหาสถานที่ที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เส้นทางท่องเที่ยวต้องมีระยะทางที่ไม่ไกลพอสมควร และระหว่างทางต้องมีสิ่งดึงดูดใจหรือกิจกรรมให้กับนักท่องเที่ยว และเส้นทางท่องเที่ยวต้องมีการคำนึงถึงสภาพแวดล้อมและความปลอดภัยของ นักท่องเที่ยว ทางคณะผู้วิจัยจึงได้สร้างเส้นทางท่องเที่ยวอำเภอพุทธมณฑล 2 เส้นทาง ดังนี้

เส้นทางที่ 1 ท่องวิถีชีวิตชาวพุทธมณฑล

จุดที่ 1 ร้านอาหารแซ่บนัว คริวบ้านนาศาลายา นำนักท่องเที่ยวทานอาหารเช้าที่ร้านแซ่บนัว คริวบ้านนาศาลายา นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับทุ่งนาข้าวทางด้านหลังร้าน สามารถถ่ายรูปและดื่มด่ำความเป็นธรรมชาติได้

จุดที่ 2 วัดสุวรรณาราม นำนักท่องเที่ยวเริ่มต้นวันที่ดีด้วยการไหว้พระวัดสุวรรณาราม อีกทั้งยังมีกิจกรรมปล่อยปลาและให้อาหารปลาที่หน้าอีกด้วย

จุดที่ 3 บ้านฟักข้าว นำนักท่องเที่ยวมาฟังเรื่องราวอาหารเกี่ยวกับฟักข้าว มีการบรรยายเกี่ยวกับการจุดเริ่มต้นของที่นี่และการแปรรูปฟักข้าว เช่นนำมาทำน้ำราดเย็นตาโฟฟักข้าว คุกกี้ฟักข้าว สบู่ฟักข้าว ครีมฟักข้าว หมี่กรอบฟักข้าว โดยที่นี่จะมีให้นักท่องเที่ยวได้ลงมือทำน้ำฟักข้าวและสบู่ฟักข้าว

จุดที่ 4 นาบัวลุงแจ่ม นำนักท่องเที่ยวมาชมวิถีชีวิตท้องถิ่น ด้วยการพายเรือชมบัวและให้นักท่องเที่ยวได้ลองเก็บบัว สอนการปักกลีบดอกบัว มีการนำเสนอการแปรรูปบัวโดยการเอาแค่เกสรบัวมาทำเป็นชาเกสรดอกบัว

จุดที่ 5 บ้านศาลาดิน นำนักท่องเที่ยวทำกิจกรรมเกี่ยวกับอาหาร มีการสาธิตการทำข้าวตังที่บ้านศาลาดิน นักท่องเที่ยวสามารถร่วมทำข้าวตัง ทอดข้าวตัง และใส่หน้า ทาน้ำจิ้ม ใส่หน้าหมูหยองหรือหน้างา ได้ร่วมชิม และซื้อสินค้าของที่ระลึกเกี่ยวกับอาหารที่บ้านศาลาดินได้

จุดที่ 6 สวนผลไม้ลุงบุญเลิศ นำนักท่องเที่ยวมาสร้างความประทับใจ โดยการนั่งรถอีแต๊กชมสวนผลไม้ลุงบุญเลิศ และ อธิบายขั้นตอนการทำอาหารท้องถิ่น เช่น ขาหมูต้มยำใบมะดัน

จุดที่ 7 Botanica house นำนักท่องเที่ยวไปทานอาหารหวาน ร้าน Botanica house มีเค้กโฮมเมดที่นักท่องเที่ยวหลายท่านต่างติดใจ มีการบอกเล่าเรื่องราวการทำเค้กในแต่ละแบบ มีการใช้มะพร้าวที่เป็นวัตถุดิบที่มีอยู่ในสวนมาทำเค้กมะพร้าวอ่อน

เส้นทางที่ 2 สัมผัสกลิ่นไอดินเยือกถิ่นพุทธมณฑล

จุดที่ 1 วัดสุวรรณาราม นำนักท่องเที่ยวเริ่มต้นวันที่ดีด้วยการไหว้พระวัดสุวรรณาราม อีกทั้งยังมีกิจกรรมปล่อยปลาและให้อาหารปลาที่หน้า

จุดที่ 2 บ้านฟักข้าว นำนักท่องเที่ยวมาฟังเรื่องราวอาหารเกี่ยวกับฟักข้าว มีการบรรยายเกี่ยวกับการจุดเริ่มต้นของที่นี่และการแปรรูปฟักข้าว เช่นนำมาทำน้ำราดเย็นตาโฟฟักข้าว คุกกี้ฟักข้าว สบู่ฟักข้าว ครีมฟักข้าว หมี่กรอบฟักข้าว โดยที่นี่จะมีให้นักท่องเที่ยวได้ลงมือทำน้ำฟักข้าวและสบู่ฟักข้าว

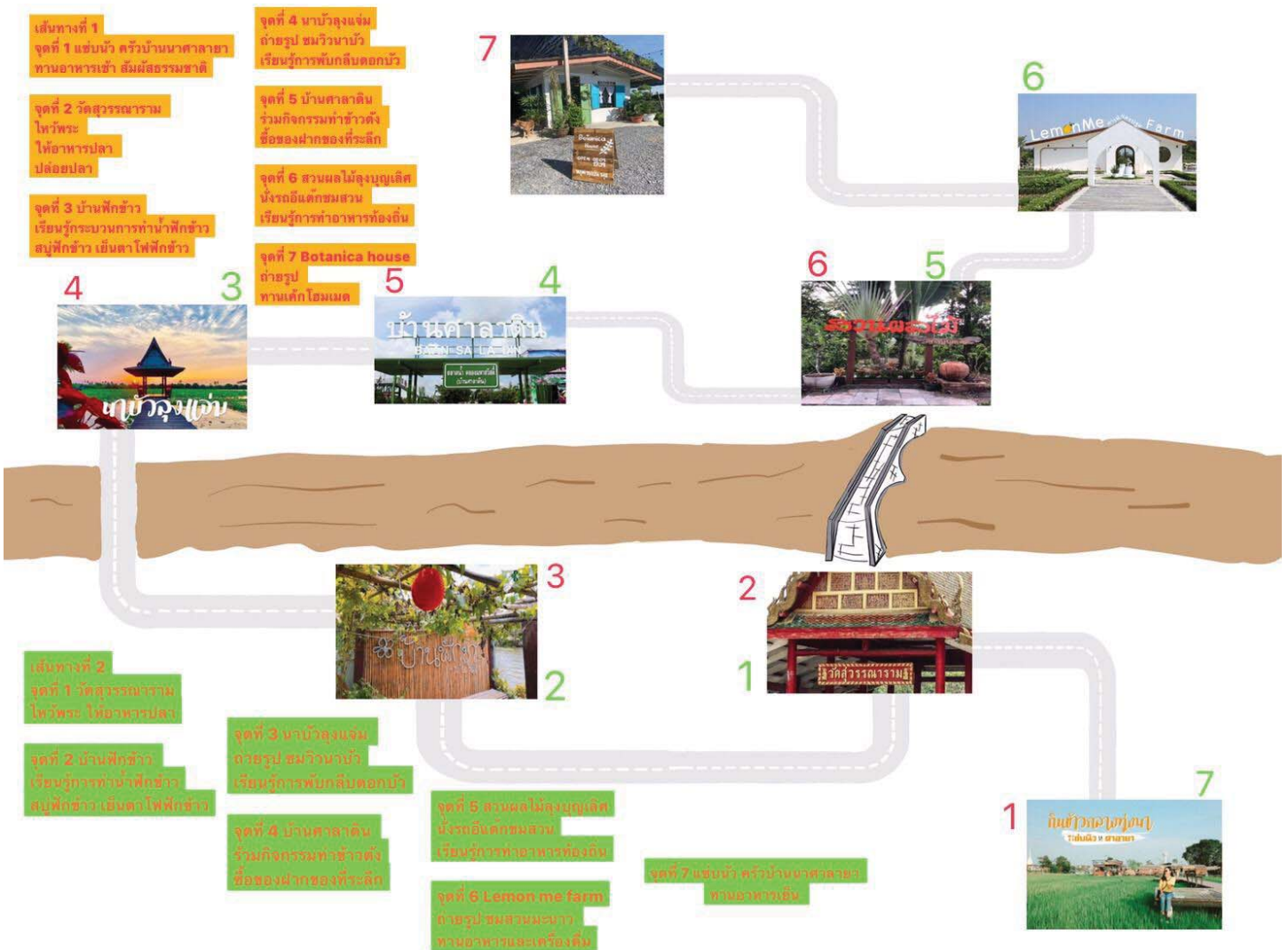
จุดที่ 3 นาน้ำลุงแจ่ม นำนักท่องเที่ยวมาชมวิถีชีวิตท้องถิ่น ด้วยการพายเรือชมบัวและให้นักท่องเที่ยวได้ลองเก็บบัว สอนการพับกลีบดอกบัว มีการนำเสนอการแปรรูปบัวโดยการเอาแค่เกสรบัวมาทำเป็นชาเกสรดอกบัว

จุดที่ 4 บ้านศาลาดิน นำนักท่องเที่ยวทำกิจกรรมเกี่ยวกับอาหาร มีการสาธิตการทำข้าวตังที่บ้านศาลาดิน นักท่องเที่ยวสามารถร่วมทำข้าวตัง ทอดข้าวตัง และใส่หน้า น้ำน้ำจิ้ม ใส่หน้าหมูหยองหรือหน้างา ได้ร่วมชิม และซื้อสินค้าของที่ระลึกเกี่ยวกับอาหารที่บ้านศาลาดินได้

จุดที่ 5 สวนผลไม้ลุงบุญเลิศนำนักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น โดยร่วมกิจกรรมการทำอาหารท้องถิ่น แกงไหลบัว ขาหมูต้มยำใบมะดัน พร้อมกับให้นักท่องเที่ยวได้ลองชิมอาหารและรับประทานอาหารกลางวันที่นี่

จุดที่ 6 Lemon me farm นำนักท่องเที่ยวไปเรียนรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ที่แปรรูปมาจากมะนาว มะนาวที่เราคิดว่าคงเอาไปทำอาหารได้อย่างเดียวและชมบรรยากาศสวนมะนาว ต้มกาแฟที่เป็นเมนูเด็ดของร้านที่เอามะนาวมาเป็นส่วนประกอบ ที่ Lemon me farm

จุดที่ 7 ร้านอาหารแช่งบัว ครั้วบ้านนาศาลายา นำนักท่องเที่ยวทานอาหารเย็นที่ร้านแช่งบัว ครั้วบ้านนาศาลายา นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับทุ่งนาข้าวทางด้านหลังร้าน สามารถถ่ายรูปและดื่มด่ำความเป็นธรรมชาติได้

ภาพที่ 1 เส้นทางท่องเที่ยวอำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

ข้อเสนอแนะ

1) พัฒนาการตลาดด้านผลิตภัณฑ์

ควรศึกษาเรื่องการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ เนื่องจากชุมชนคลองมหาสวัสดิ์มีผลผลิต ทางด้านการเกษตรมาแปรรูปที่หลากหลาย แต่ผลิตภัณฑ์บางตัวยังไม่มีควมน่าสนใจเท่าที่ควร จึงควร มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความน่าสนใจ และก่อให้เกิดการสร้างรายได้แก่คนในชุมชนเพิ่มมากขึ้น

2) การพัฒนาด้านกิจกรรม

ควรศึกษากิจกรรมที่สามารถร่วมในเส้นทาง เนื่องจากกิจกรรมที่มีแต่รูปแบบเดิมไม่มีความแปลกใหม่ ควรมกิจกรรมที่มีความแปลกใหม่ อาจจะเป็นกิจกรรมแบบผจญภัยหรือกิจกรรมที่มีความน่าตื่นเต้น เพื่อให้ในพื้นที่มีกิจกรรมที่หลากหลายและสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เพิ่มขึ้น ส่งผลไม่ในพื้นที่นี้มีรายได้เพิ่มมากขึ้น

3) การพัฒนาการประชาสัมพันธ์ให้กับแหล่งท่องเที่ยว

ควรศึกษาเรื่องแนวทางการประชาสัมพันธ์ให้กับแหล่งท่องเที่ยว เนื่องจากปัจจุบันแต่ละพื้นที่มีการประชาสัมพันธ์ของตัวเองอยู่แล้ว แต่อยากให้ทำการประชาสัมพันธ์แบบรวม โดยบอกว่าอำเภอพุทธมณฑล มีที่เกี่ยวอะไรบ้าง มีกิจกรรมอะไรบ้าง มีการอพเทศสถานที่ให้อำเภอพุทธมณฑลอยู่เรื่อยๆ เพื่อเป็นส่งเสริมการท่องเที่ยวอีกทางหนึ่ง เป็นสิ่งที่ช่วยให้นักท่องเที่ยวรู้จักอำเภอพุทธมณฑลมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง (ภาษาไทย)

กุลวรา สุวรรณพิมล (2548) ความหมายของนักท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: เพียร์สัน เอ็ดดูเคชั่น อิน โดไซ น้า. บริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

เดชา บุญค้ำ (2539) การเชื่อมโยงเส้นทางและการส่งเสริมการตลาดโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิง ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของกลุ่ม 4 จังหวัดในภาคใต้ของประเทศไทย.วารสาร วิทยาศาสตร์การจัดการ. ฉบับที่ 2

เทิดชาย ช่วยบำรุง (2551) การท่องเที่ยวไทยนานาชาติปี พ.ศ.2551. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวไทย.

เทิดชาย ช่วยบำรุง (2552) บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน บนฐาน

แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.

ธนกฤษ สังข์เฉย (2552) อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและการบริการ.กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ประสิทธิ์ คุณรัตน์ และคณะ (2546) การศึกษาและสำรวจเส้นทางท่องเที่ยวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.

มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

พิมพ์ชนก มุลมิตร (2562) เอกสารประกอบการเรียนการสอนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้.

:มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

ภัทรพร พันธุ์ (2558) การจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาหารโดยผ่านประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวในประเทศไทย.

วิทยานิพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร.

วิภาวรรณ ปิ่นแก้ว (2551) การศึกษาเพื่อเสนอเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์

วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม.

บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

(เอกสารอ้างอิงอิเล็กทรอนิกส์ภาษาไทย)

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. รายงานภาวะเศรษฐกิจการท่องเที่ยว รายไตรมาส ฉบับที่ 1.

จาก <https://mots.go.th/สืบค้นเมื่อ 30 เมษายน พ.ศ. 2563>

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. ประวัติ นครปฐม.

จาก <https://thai.tourismthailand.org/สืบค้นเมื่อ 30 เมษายน พ.ศ. 2563>

บัณฑิต อเนกพูนสุข. 10 เทรนด์การท่องเที่ยวเชิงอาหารในอนาคต.

จาก <http://etatjournal.com/สืบค้นเมื่อ 30 เมษายน พ.ศ. 2563>

ภุริ ชุณหะวัณ. ยุทธศาสตร์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอาหารสำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ.

จาก <https://dtc.ac.th/wp-content/สืบค้นเมื่อ 30 เมษายน พ.ศ. 2563>

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจ

และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12. จาก <https://nesdc.go.th/>. สืบค้นเมื่อ 30 เมษายน พ.ศ. 2563

สำนักงานจังหวัดนครปฐม. ข้อมูลจังหวัดนครปฐม.

จาก <http://nakhonpathom.go.th> สืบค้นเมื่อ 30 เมษายน พ.ศ. 2563

สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอพุทธมณฑล. ข้อมูลอำเภอพุทธมณฑล.

จาก <https://www.facebook.com/cddphuttamonthon> สืบค้นเมื่อ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564

แหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์. การส่งเสริมการท่องเที่ยว.

จาก <https://sites.google.com/>. สืบค้นเมื่อ 13 กรกฎาคม พ.ศ. 2563

เอกสารอ้างอิง (ภาษาอังกฤษ)

Boniface, P. (2003). *Tasting tourism: travelling for food and drink*. Aldershot: Ashgate

Hall, C. M. (2013). *Wine, food and tourism marketing*. The Haworth Hospitality Press: New York.

Long, L.M. (2004). *Culinary Tourism*. Lexington, KY: The University Press of Kentucky.

Siripis, Maltika (2016). *Development of travelling routes for gastronomic tourism in western region of Thailand*. Bangkok: The Thailand research fund.

Smith, W.L. (2005). *Experiential Tourism around the World and at Home: Definitions and Standards*. Kansas: Emporia State University.

Urry, J. (2002). *The Tourist Gaze*. second edition. London: Sage

(เอกสารอ้างอิงอิเล็กทรอนิกส์ภาษาอังกฤษ)

Pullphothong, L., & Sopha, C. *Gastronomic tourism in Ayutthaya, Thailand*.

Retrieved April 20, 2020, from <http://ijbts-journal.com/pdf>